

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату

12.02.2025

м. Чернівці, 2025

I. ВСТУП

У межах реалізації проекту «Регіональні групи національного превентивного механізму», що здійснюється Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою апробації моделі автономної роботи громадських моніторів у складі регіональних груп під час здійснення повторних відвідувань національного превентивного механізму до місць несвободи (далі – НПМ), 12.02.2025 регіональною групою НПМ Чернівецької області (далі – РГ НПМ) здійснено відвідування Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату (далі – будинок-інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали наступні члени групи РГ НПМ:

Лупу Аріна Віталіївна, представник громадської організації (керівник регіональної групи національного превентивного механізму у Чернівецькій області);

Шарагова Тетяна Михайлівна, представник громадської організації;

Хашук Василь Дмитрович, представник громадської організації.

Загальна інформація:

Будинок-інтернат знаходиться за адресою: 60423, Чернівецька область, Чернівецький район, село Петричанка, вулиця Каденюка, будинок 2.

Засновником закладу є Чернівецька обласна рада.

Директор будинку-інтернату – Олар Юрій Васильович.

Відповідно до Положення про Петричанський психоневрологічний будинок-інтернат (нова редакція), затвердженого розпорядженням голови Чернівецької обласної ради від 06.09.2021 № 320 (далі – Положення), будинок-інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Штатна чисельність працівників будинку-інтернату складає 112,5 шт. од., з яких лікарський персонал – 3,5 шт. од.; середній медичний персонал – 10,5 шт. од.; молодший медичний персонал – 44,0 шт. од.; відділ культурно-масової роботи – 4,0 шт. од.; відділ по організації харчування підопічних – 10,0 шт. од.; відділ господарського обслуговування підопічних – 26,5 шт. од.; відділ допоміжного господарства – 5,5 шт. од.

Згідно з тарифікаційним списком працівників Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату станом на 12.02.2025 у закладі наявні 15 вакантних посад.

Заклад розрахований на перебування 170 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувало 167 жінок, серед яких: 17 підопічних – дієздатні особи, 108 осіб – недієздатні, 4 осіб – обмежено дієздатні. Також 28 підопічних будинку-інтернату мають статус внутрішньо переміщеної особи.

У 2024 році в ПНІ померло 18 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено ішемічну хворобу серця).

Відповідно до затверджених посадових інструкцій працівників будинку-інтернату до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Заклад надає медичну допомогу відповідно до ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю: організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія, за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

На день відвідування усі підопічні ПНІ мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2025 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1394.

Заклад складається з двох огорожених корпусів – адміністративного та житлового (фото 1, 2).

У коридорах житлового корпусу наявні кулери з питною водою та одноразовим посудом для пиття (фото 3).

Вікна житлового корпусу не загерметизовані.

Заклад має озеленену прибудинкову територію, яка облаштована зонами для відпочинку підопічних (фото 4, 5, 6).

Закладом укладено договір з організацією, яка займається вивезенням побутових відходів.

Кімнати житлового корпусу закладу розраховані на проживання 4 осіб. До житлового корпусу наявні два входи – основний (центральный) та службовий (запасний). Вхід до житлового корпусу обладнано пандусом.

У закладі ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування (фото 7).

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, наявне денне та перспективне меню (фото 8).

У приміщенні харчоблоку дотримуються належні санітарно-гігієнічні умови, робочі поверхні та посуд чисті, витяжка у справному стані.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 17 підопічними. Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 13.09.2023, за результатами якого виявлено порушення прав підопічних:

на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

на життя та безпеку;

на охорону здоров'я, медичну допомогу;

на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

на користування і розпорядження своєю власністю;

на ефективні засоби юридичного захисту;

інші порушення.

За результатами попереднього відвідування НПМ надавались такі рекомендації:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України:

вжити, в межах компетенції, заходів спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг будинком-інтернатом.

2. Чернівецькій обласній раді:

врегулювати питання щодо функціонування аварійних споруд та незавершеного будівництва, стан яких несе загрозу для життя і здоров'я підопічних.

3. Чернівецькій обласній (державній) військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності будинку-інтернату;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті;

розглянути можливість внесення змін до штатного розпису будинку-інтернату з метою додаткового забезпечення медичним персоналом;

вжити вичерпних заходів щодо поновлення соціальних виплат для підопічних, яким встановлено статус внутрішньо переміщеної особи.

4. Адміністрації Петричанського психоневрологічного будинку-інтернату:
- провести службове розслідування щодо вчинення працівниками насильства по відношенню до підопічних;
 - вжити заходи щодо припинення практики покарання підопічних шляхом їх ізоляції без дотримання вимог законодавства;
 - провести роз'яснювальну роботу з працівниками інтернату щодо заборони катувань та інших жорстоких, або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;
 - внести зміни до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу закладу, доповнивши їх обов'язком щодо заборони катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність видів поводження або покарання;
 - затвердити склад реабілітаційної комісії при ПНІ та розробити план її роботи;
 - забезпечити організацію надання комплексу реабілітаційних заходів з урахуванням фізкультурно-спортивної, психологічної реабілітації;
 - здійснювати належний контроль за дотриманням права на охорону здоров'я та медичну допомогу, зокрема провести додаткове обстеження підопічних вузькопрофільними спеціалістами;
 - вжити заходів щодо якісної організації дозвілля з підопічними, а саме: створити умови для участі підопічних в культурно-масових заходах;
 - розробити режим дня у закладі;
 - розробити графік харчування підопічних в їдальні;
 - розробити дієтичне та перспективне меню;
 - забезпечити відповідність щоденного меню перспективному меню;
 - вжити додаткових заходів щодо покращення санітарно-гігієнічного стану харчоблоку закладу;
 - вжити заходи щодо організації безперешкодного доступу до питної води усім підопічним будинку-інтернату та здійснювати заходи очистки ємностей для води;
 - замінити столовий посуд;
 - провести інвентаризацію на складських приміщеннях та здійснити сортування твердого та м'якого інвентарю;
 - забезпечити дотримання норм житлової площі відповідно до вимог чинного законодавства;
 - налагодити співпрацю із центром надання безоплатної правничої допомоги;
 - оновити інформаційні стенди про права підопічних, телефони гарячих ліній та розмістити їх у спальних корпусах;
 - вжити заходи щодо укладення між кожним підопічним будинку-інтернату та лікарем декларацій про надання первинної медичної допомоги;
 - забезпечити наповнення особових справ підопічних ПНІ документами у відповідності до вимог чинного законодавства.

РГ НПМ було відзначено, що значну частину рекомендацій за результатами попереднього відвідування було виконано та усунуто порушення, зокрема: проведено роз'яснювальну роботу серед персоналу закладу щодо заборони катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання; проведено благоустрій прилеглої території закладу; розроблено та затверджено режим дня у закладі та графік харчування підопічних; налагоджено співпрацю із центром надання безоплатної правничої допомоги; вжито заходів щодо укладення між кожним підопічним будинку-інтернату та лікарем декларацій про надання первинної медичної допомоги.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 13 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), у закладі не створено реабілітаційної комісії. Зазначене призводить до формального складання індивідуальних планів реабілітації підопічних, внаслідок чого особи, які потребують реабілітації, не отримують її у повному обсязі.

2. На день проведення відвідування НПМ в карантинній кімнаті перебувала підопічна, яка проявляла ознаки сильного збудження.

Зі слів медичного персоналу та керівника закладу, підопічна перебуває в карантинній кімнаті протягом 5 днів. Зазначене є порушенням вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240 «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження (та/або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги, особам, які страждають на психічні розлади» (далі – Правила).

Відповідно до пункту 8 Правил строк разового застосування ізоляції не може перевищувати вісім годин. Для продовження її строку необхідно нове призначення комісією у складі не менше двох лікарів-психіатрів. Кожні дві години лікар-психіатр оцінює зміни у психічному та фізичному стані підопічного, що фіксується у формі № 003/о. Застосування ізоляції припиняється негайно після покращення стану особи до рівня, що не становить загрози для неї та оточуючих. У нічний час ізоляція застосовуватись не може.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

3. У ході відвідування закладу групою РГ НПМ встановлено перенаселення в окремих житлових кімнатах будинку-інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам Державних будівельних норм В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

4. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), у житлових кімнатах ПНІ недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: приліжкових тумб, стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей.

5. Під час відвідування групою РГ НПМ встановлено неналежне зберігання харчових продуктів у складських приміщеннях закладу, зокрема круп, борошна, чаю, печива (фото 9, 10, 11). Продукти зберігаються без дотримання встановлених вимог щодо умов їх зберігання: відсутні герметичні упаковки, порушено температурний режим та режим вологості. Зазначене створює ризик забруднення та псування харчових продуктів, що може призвести до харчових отруєнь серед підопічних.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

6. Під час спілкування з підопічними закладу групі РГ НПМ стало відомо, що дозвілля підопічних є обмеженим та зводиться до перегляду телепередач та прогулянок на свіжому повітрі.

Зазначене свідчить про порушення закладом вимог статті 23 Конституції України та пункту 7 Типового положення, оскільки закладом не забезпечується денна зайнятість підопічних (заняття творчістю, дозвіллям, навчанням, добровільна праця тощо).

Порушення права на ефективні засоби правового захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

7. На інформаційних стендах ПНІ відсутня інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, зокрема інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Петричанському психоневрологічному будинку-інтернату забезпечити:
дотримання норм житлової площі на одну особу;
житлові кімнати закладу твердим інвентарем відповідно до Мінімальних норм;
належну організацію дозвілля підопічних закладу;
надання підопічним комплексу реабілітаційних заходів;
оновлення інформаційних стендів закладу;
належне зберігання продуктів харчування;
дотримання вимог Правил.

Додаток: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник регіональної групи
національного превентивного механізму
у Чернівецькій області**

Аріна ЛУПУ

Фотоматеріали**Фото 1****Фото 2****Фото 3****Фото 4**

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

